

Vilma Kavšček

Kaj mi pripovedujejo moji »lovilci prahu«

Sem Vilma Kavšček, danes že v klubu upokojencev, med tistimi vedoželjnimi. Še se rada namreč česa novega naučim, se na različne načine udeležujem, če le morem, tudi potujem, odkrivam neznane svetove. Kakšno svoje doživetje, lep trenutek, morda kaj posebnega, sem vedno rada trajneje ohranila v spominu. S svojih potepanj po bližnjem in daljnem svetu sem od nekdanj, morda zadnjih 30 let (?), prinašala nekakšne spominke, bodisi fotografije, predvsem pa okrasne krožnike.

1

Pa tudi obratno. Svojo polico so dobile figurice, ki mi jih prinašajo prijatelji z vseh koncev in krajev, ki same po sebi niso nič posebnega, pravzaprav so »praholovci«, so mi pa drage zaradi ljudi, ki so »moji«, pomenijo moj svet, v katerem se gibljam, v njem diham in živim.

Fotografije? Seveda tudi fotografije. Lepo so spravljene v tematskih albumih – posebej dogodki, povezani s profesionalnim delom (teh se je v dolgih letih službovanja kar nabralo, čeprav takrat nismo fotografirali vsake malenkosti, posnetki so bili šteti), svoje mesto ima družina, ožja in širša, potovanja, prijateljevanja, da naše planinske skupine sploh ne omenjam. Sedaj hranim fotografije v računalniku, mnogo jih je, preveč in le redko si vzamem čas in jih ponovno pogledam. Tehnika je res mnogo bolj sofisticirana, vendar zame manj prijazna. Verjetno pa sem sama iz drugega sveta, še iz časov, ko smo obračali strani v albumih in knjigah, računalnik mi pomeni le delovni pripomoček, marsikaj mi olajša, skrajša pot do informacij, vendar.... Se pa čisto drugače raznežim, kadar vzamem v roko album s spodnje police, v katerem počivajo spomini na sedemdeseta, osemdeseta.... leta prejšnjega stoletja, da ne rečem tisočletja. Pa se res čudno sliši?!!

Pa moji lovilci prahu, kot jim ljubkovalno pravim? Ti pa me gledajo s sten, polic ali omar. Pogled nanje sproži doživetja, spomine na mladost – kam neki so zbežala leta? – na moja potepanja po svetu, polnem presenečenj zaradi svoje drugačnosti. Seveda ne vedno. Vsakodnevne obveznosti in skrbi mi ne puščajo veliko prostora za samospraševanja o sebi, zapletam se v »mrežaste stole«, ujeta v tok potrošniške družbe, katere majhen delček, kapljica sem tudi sama. Nepomembna kaplja?? Domišljam si, da ne absolutno. Vsaj ne za svoje bližnje in meni drage posameznike. Veliko skupnega nas družijo, veliko tega je tudi v mojih lovilcih prahu.

1. Krožnika iz Nizozemske in Portugalske, slika iz Lizbone

Za njima sta dve tako različni doživetji, kot sta različna motiva in deželi, od koder sem ju prinesla, pa vendar ju družijo skupni imenovalci – službena pot, enkrat na Nizozemsko, drugič na Portugalsko, natančneje v Lizbono. Pogled na košarico cvetja v modri barvi, tako značilen motiv za keramiko iz mesta Delft, kjer se ukvarjajo z lončarsko obrtjo od 16. stoletja in kjer je še danes znana šola keramike, me ne spominja na »ravno polje« Nizozemske, ampak na neprijetnost, ki se mi je dogodila med potjo v Amsterdam. Pri prestopu na frankfurtskem letališču sem v toaletnih prostorih pozabila svojo ročno torbico z vsemi potrebnimi dokumenti, nekaj malega ličil in denarjem. In to za 14-dnevno usposabljanje! Ljudje so še pošteni, vse sem dobila nazaj, sem pa seveda zamudila letalo.

Prav tako ročno potiskan motiv na portugalskem krožničku pa mi priključuje v spomin pročelja hiš v Lizboni, tudi palač in cerkva, obdana s keramičnimi ploščicami (t.i. azulejos) z različnimi motivi, od starejših do takih, ki so značilni za današnji čas (seveda so s keramičnimi ploščicami okrašene tudi notranjosti stavb, domov, cerkva, npr. oltarji, najdemo jih na železniških postajah, postajah podzemne železnice itd.). Kako zanimivo mesto, to pa se mi je zdelo še posebno nenavadno. Tako sem morala poiskati ta lepi primerek, čeprav nisem imela veliko časa za te reči.

2. Sončni kamen, slika v Dolini smrti in v Mehiki

Kako lahko je prestopiti mejo med ZDA in Mehiko blizu San Diega, kjer je majhno mehiško mesto Tijuana, in kako težko je priti nazaj v ZDA. Celo za turista, ki se poda na avanturistično potepanje po zahodni ameriški obali, to ni čisto preprosto. Neverjetna kontrola, popolni pregledi, spraševanja, sumničenja. Pa je bilo to pred 11. septembrom 2001, torej je od tedaj minilo več kot desetletje. Dva tako različna svetova! Spoznavala sem ju tik pred enim od svojih jubilejev z bolj ali manj nenavadno družčino naključno zbranih mlajših posameznikov. Ni bilo čisto slabo, dogodivščine pa ne bi ponavljala! Dolina smrti, ja, tako nekako si predstavljam Lunino površje.

3. Pagoda v Vietnamu, žirafa iz JAR

V življenju bi rada še toliko uresničila, doživela in si ogledala. Verjetno pa mi bo marsikatera dežela ostala uganka. Morda tudi Vietnam. Moj sin se je na svojem potovanju po Vietnamu in Kambodži, enem redkih avanturističnih potepanj po svetu, spomnil name, na moje zbiranje figuric in krožnikov. Pravim redkih, ker ne potuje rad neorganizirano, z nahrbtnikom na ramenih, kjer ni posebnega razkošja, kjer je higiena vsaj malce vprašljiva. Pravi, da ga takšen turizem ne zanima pretirano, da se mi včasih celo čudi. Cenim pa njegovo pozornost

in pozornost njegove prijateljice. Majhen krožnik, ki mi ga je prinesla iz Južnoafriške republike, me je zelo razveselil.

4. Krožnik iz Maroka in slike

Verjetno se hoče človek včasih preizkusiti. Kako neki naj sicer razumem svojo odločitev, da se v zrelih letih in po prestani življenjski preizkušnji odpravim iz Ljubljane v Maroko s kombijem, v katerem tvorimo vse mogoče, od hrane do mize in postelje oz. šotorov.

Ja, enkratno doživetje, vendar je bila družina preverjena – mi, sami moji prijatelji, razen našega vodnika, ki nas je vozil in popeljal na 4.165 m visoki Toubkal, najvišji vrh Visokega Atlasa. Takšno doživetje sem morala kronati s posebno lepim primerkom keramičnega krožnika s srebrnim robom in trakom, naj stane, kolikor hoče. Ne čisto dobesedno.

Če omenim, da so se zrela leta zgodila na samem potovanju, zveni že malo kičasto, kajne.

5. Lesena krožnika

Tale dva sta še iz mojih šolskih časov, nekako iz 60. let prejšnjega stoletja, seveda iz bivše Jugoslavije, natančneje iz Kruševca, ko smo še gojili in verjeli v bratstvo in enotnost, imeli pobratene šole v naši širši domovini, učenci smo se izmenjavali, mi dol, oni gor.. Spet drugič smo s folklorno skupino predstavljali Slovenijo, oni pa nam svojo ožjo domovino.

Ne, nisem nostalgična, ne mislim, da bi se časi morali vrniti. Se pa v meni vzbudijo in zaživijo spomini na tista lepa in brezskrbna leta, na čas, ko sem sama prvič pogledala čez strehe svojega domačega kraja, se prvič srečala z drugačnim prostorom, načinom življenja in kulturo. Šele mnogo kasneje sem marsikaj razumela, bila pa je to dragocena izkušnja. Nekako pa še danes teh časov ne občutim kot svinčenih, zavese ne kot železne. Takrat mi seveda ni prišlo na misel, da bosta prav ta krožnika uvod v mojo malo zbirko.

6. Podarjeni krožniki (iz Mehike, Peruja in Natašin krožnik)

Nataša je moja dobra prijateljica, veliko sva že doživeli in preživeli skupaj, tudi bridke in še bridkejše izkušnje so za nama. Verjetno je komaj nekaj ljudi, ki me tako dobro poznajo kot ona. Seveda pozna tudi moje krožnike, marsikaterega sva skupaj iskali, kar nekaj jih je s svojih potovanj prinesla v zbirko, dva celo sama ustvarila.

Nekateri med njimi mi vzbujajo željo po ogledu meni še neznanih dežel, spet drugi drugačne užitke.

7. Krožnik iz Irana, slike

Sama sem upokojitev doživljala kot pomembno prelomnico v svojem življenju. Nič več ustaljenega ritma, nič več vsakodnevnih delovnih nalog, še zgodnje vstajanje ni več običajno. Nič nisem obžalovala, da naslednji dan ne bom več sedla za svojo pisalno mizo v pisarni. Nisem sicer čisto dobro vedela, kaj bom počela, vedela pa sem, da nekaj bom. Sem se pa nagradila, in to pošteno, z Iranom ali Perzijo (Perzija – kako nam v spominu zaživi dežela s tem poimenovanjem, njena bogata zgodovina in kultura, kako drugače jo doživljamo kot Islamsko republiko Iran).

T.i. Mohamedove vrtnice – vodo iz njih uporabljajo pri verskih obredih – so le eden od mnogih motivov, obudijo pa spomin na to prostrano deželo, polno nasprotij, njeno bogato zgodovino, čudovite mošeje, predvsem pa na njene izredno prijazne in gostoljubne ljudi. Potovanje od 12-milijonskega Teherana, preko Kermana in manjših mest, npr. Yazda, do Shiraza in Isfahana je bilo v deželi, ki še ne pozna preseljevanja množic, posebno doživetje, vredno moje življenjske prelomnice.

8. Krožniki iz Turčije

10

Moji lovilci prahu se še kar kopičijo, preko 30 jih je, različnih velikosti in barv (od manj kot 10 cm do več kot 30), gledajo me s sten, tudi ti iz Turčije, ob katerih zaživijo spomini na to raznoliko deželo in njene ljudi.

Spominjajo me in opominjajo na umestitev v moj mikro in makro kosmos, na prehojene poti, na ljudi, ki so mi blizu, sestavljajo moj svet; za nekatere skrbim bolj, drugi me tako zelo ne potrebujejo, so mi pa tudi dragi. Na druge spet sem morda naletela po naključju, nekako spotoma, zapomnila sem si jih, so postaja na moji poti, ki pa lahko sčasoma postane tako oddaljena. Bežni znanci.

Z leti se je v mojem notranjem svetu nabralo veliko spominov, počasi mi bo zmanjkalo sten za njihovo zunanjo manifestacijo. Mogoče pa me bo prevzela kakšna nova vloga v življenju, morda ne bom čutila potrebe, da jo izrazim na ta način. Morda.

Spletna razstava: <http://www.etno-muzej.si/kaj-mi-pripovedujejo-moji-lovilci-prahu>

od 3.12.2011 dalje (tehnična izvedba: Gregor Ilaš, SEM)

Publikacija: avtorska besedila: Vilma Kavšček; fotografije iz zasebnega arhiva, foto predmetov, tehnična pomoč in priprava: Janja Žagar. December 2011.